

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح الحاق یک تبصره به ماده (۳۵۳) قانون آیین دادرسی کیفری در خصوص

اجرای علنی دادرسی درباره جرائم اقتصادی» (اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

رسیدگی علنی به پرونده‌های جرائم کلان اقتصادی ضمن آنکه هرگونه شائبه در خصوص روند رسیدگی در این گونه پرونده‌ها را برطرف می‌نماید می‌تواند دارای کارکرد بازدارندگی قابل توجهی در پیشگیری از وقوع جرائم مزبور باشد. طرح الحاق یک تبصره به ماده (۳۵۳) قانون آیین دادرسی کیفری با هدف تجویز برگزاری علنی دادگاه‌های راجع به جرائم اقتصادی کلان در تاریخ ۱۳۹۵/۶/۲۱ اعلام وصول گردیده است. این طرح در تاریخ ۱۳۹۶/۷/۳۰ با اصلاحاتی در عنوان و محتوا به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و برای تأیید نهایی به شورای محترم نگهبان ارسال گردید، شورای محترم نگهبان در نامه شماره ۹۶/۱۰۲/۳۲۴۸ مصوبه مزبور را مغایر اصل یکصد و شصت و پنجم قانون اساسی دانسته است. در این گزارش به بررسی ایراد مزبور و گزارش کمیسیون قضایی حقوقی که متعاقب این ایراد به تصویب رسیده است می‌پردازیم.

مخصوص صحن علنی

مشخصات طرح

دوره دهم - سال دوم

شماره ثبت:

۱۸۶

شماره چاپ:

۷۶۵

تاریخ چاپ:

۱۳۹۶/۹/۲۲

معاونت پژوهش‌های

سیاسی - حقوقی

دفتر: مطالعات

حقوقی

بررسی ایراد شورای محترم نگهبان و گزارش کمیسیون قضایی - حقوقی

چنانچه اشاره گردید شورای محترم نگهبان مصوبه مجلس شورای اسلامی را مغایر اصل یکصد و شصت و پنجم قانون اساسی دانسته است. شورای محترم نگهبان در اعلام نظر خود اینچنین مقرر داشته است که؛ اطلاق تبصره «۳» ماده واحده، نسبت به انتشار جریان محاکمه با ذکر نام متهمین قبل از طی مراحل قانونی چون شامل مواردی می‌شود که جرم ثابت نشده است، مغایر اصل یکصد و شصت و پنجم قانون اساسی است.

شایان ذکر است که اصل مذکور در خصوص علنی بودن یا غیرعلنی بودن محاکمات مقرر می‌دارد:

محاکمات، علنی انجام می‌شود و حضور افراد بلامانع است، مگر آن که به تشخیص دادگاه، علنی بودن آن منافی عفت عمومی یا نظم عمومی باشد یا در دعاوی خصوصی طرفین دعوا تقاضا کنند که محاکمه علنی نباشد.

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۵۰۹۱-۲

تاریخ انتشار:

۱۳۹۶/۹/۲۵

درواقع شورای محترم نگهبان برگزاری علنی محاکمات را صرفاً در مفهوم مندرج در این اصل یعنی بلامانع

بودن حضور افراد در جلسات محاکمه منحصر دانسته و لذا مطابق با این امر انتشار نام متهمین را مغایر با اصل مزبور می‌داند. در هر صورت کمیسیون قضایی حقوقی در مقام رفع ایراد مزبور، تغییر یا اصلاحی را در مصوبه مجلس صورت نداده است و بر نظر خود اصرار نموده است که علی‌القاعده در صورت تصویب نهایی گزارش کمیسیون در صحن علنی، ارسال مصوبه جهت رفع اختلاف به مجمع تشخیص مصلحت نظام ضرورت می‌یابد.

نکته‌ای که در خصوص انتشار نام متهمین قبل از اثبات جرم و قطعیت محکومیت قابل ذکر است آنکه اگرچه در حال حاضر براساس اصول قانون اساسی و قوانین عادی انتشار نام متهمین پیش از قطعیت حکم، خود عمل مجرمانه و در حکم افترا می‌باشد با این حال برخی مصالح عمومی و ضرورت‌ها اقتضا کرده است تا مقنن در پاره‌ای از موارد خاص و استثنایی از این قاعده عدول نموده و مصالح عموم را بر منافع و حقوق اشخاص مقدم بدارد و از این‌رو جواز انتشار را با شرایطی پذیرفته است. از جمله تبصره «۲» ماده (۳۵۳) قانون آیین دادرسی کیفری در همین رابطه مقرر می‌دارد: «در صورتی که به عللی از قبیل خدشه‌دار شدن وجدان جمعی و یا حفظ نظم عمومی جامعه، ضرورت یابد، با درخواست دادستان کل کشور و موافقت رئیس قوه قضائیه، انتشار جریان رسیدگی و گزارش پرونده در محاکمات علنی که متضمن بیان مشخصات شاکی و متهم است امکان‌پذیر است». بنابراین در حال حاضر انتشار جریان محاکمه با ذکر نام متهمین مجاز نمی‌باشد مگر در موارد خاص و استثنایی که ذکر گردید. از این‌رو اصرار کمیسیون قضایی بر مصوبه مجلس شورای اسلامی با عنایت به اینکه برگزاری علنی جرائم اقتصادی کلان می‌تواند تضمین‌کننده منافع و مصالح عمومی باشد قابل توجیه می‌باشد.

همچنین ذکر این نکته نیز لازم است که مطابق ماده (۵۱۲) قانون آیین دادرسی کیفری، شخصی که به موجب حکم قطعی، براءت حاصل کند می‌تواند حداکثر ظرف ۶ ماه از تاریخ ابلاغ رأی، از دادگاه صادرکننده حکم نخستین درخواست نماید که حکم براءت از محل اعتبارات مربوط به قوه قضائیه در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار منتشر شود. بر همین اساس این دغدغه که انتشار نام متهمین پیش از قطعیت حکم موجبات مخدوش شدن حیثیت افراد را فراهم می‌آورد می‌تواند با استناد به ماده فوق الذکر که انتشار حکم براءت از اعتبارات قوه قضائیه را تجویز می‌نماید مرتفع گردد.

نتیجه‌گیری

تبعات سوء و جبران‌ناپذیر جرائم کلان اقتصادی به‌ویژه مخدوش نمودن اعتماد عمومی که بالاترین سرمایه اجتماعی برای نظام به‌شمار می‌رود اقتضا دارد روند رسیدگی به پرونده‌های کلان اقتصادی با شفافیت و با اطلاع عموم مردم صورت پذیرد. از این‌رو تصویب گزارش کمیسیون قضایی و حقوقی مبنی بر اصرار بر مصوبه مجلس شورای اسلامی در خصوص طرح مورد بحث مورد پیشنهاد می‌باشد.

